

Seminarium i warsztaty „Rzeczy getta warszawskiego”

16 grudnia w Warszawskim Obserwatorium Kultury odbyło się połączone z warsztatami seminarium „Rzeczy getta warszawskiego z perspektyw współczesnych dyskursów archeologicznych, muzeologicznych, kuratorskich, heritologicznych, pamięcioznawczych i edukacyjnych”. Organizatorem wydarzenia był Dział Naukowo-Badawczy MGW.

W spotkaniu wzięli udział pracownicy Muzeum Getta Warszawskiego oraz zaproszeni goście z licznych instytucji badawczych i muzealnych. Seminarium stanowiło forum wymiany myśli i opinii pomocnych w zainicjowaniu szerszej dyskusji na temat dylematów etycznych, kuratorskich, metodologicznych i estetycznych towarzyszących dokumentowaniu, uobecnianiu i aktywizowaniu materialnych świadectw Holokaustu.

Centralnym przedmiotem refleksji uczyniono status, rolę i znaczenia łączone z rzeczami z terenu getta warszawskiego, które zostały wydobyte w trakcie wykopalisk na terenie Ogrodu Krasińskich oraz okolic Kopca Anielewicza.

Uczestnicy seminarium próbowali wspólnie znaleźć odpowiedzi m.in. na następujące pytania:

- Czy, na ile, w jaki sposób decyzja o pozyskiwaniu muzealiów (rzeczy getta) poprzez archeologiczne badania inwazyjne jest słuszna?
- Czy właściwym jest (pod względem etycznym, estetycznym, poznawczym) prezentowanie wydobytych z ziemi, materialnych śladów życia z terenu getta warszawskiego we współczesności (w przestrzeni muzealnej)?
- Czy (ewentualnie jak) udostępniać podjęte z ziemi, zainwentaryzowane materiały szerszej publiczności?
- Jakie są potrzeby i ograniczenia związane z nadawaniem tym rzeczom nowych ról społecznych?
- Jakie role mogą pełnić rzeczy w procesie upowszechniania wiedzy o wojnie, przemocy, destrukcji we współczesności?
- Jak budować doświadczanie tych i tego typu rzeczy w przestrzeni muzealnej? Czy

„zamykać je” w ciasnych gablotach, czy raczej ‘uwolnić’ z gablot?

- Jaka metodologia i/ lub metodyka jest najlepsza do dokumentowania, archiwizacji, inwentaryzacji, konserwacji oraz re-prezentacji materialnych pozostałości codzienności życia w przeszłości w tym czasie wojny i zagłady Żydów?
- Jaka jest odpowiedzialność badaczy oraz jednostki patronującej wykopaliskom wobec podjętych zabytków?

W pierwszej części spotkania **dr Martyna Grądzka-Rejak** (IPN i Dział Naukowo-Badawczy MGW) przybliżyła uczestnikom bazę źródłową pomocną w poznawaniu i interpretacji „rzeczy getta warszawskiego”. Z kolei **dr Jacek Konik** z Działu Naukowo-Badawczego MGW zaprezentował aktualny stan badań archeologicznych przy ulicy Miłej na warszawskim Muranowie.

Uczestnicy spotkania mogli w trakcie seminarium obserwować proces powstawania zdjęć dokumentacyjnych — w czasie rzeczywistym pracował nad nimi archeolog-fotografik **Piotr Sadurski**. **Daniel Rumiancew** z kolei przedstawił zdjęcia artystyczne wykonane w przestrzeni dawnego Szpitala Dziecięcego Bersohnów i Baumanów.

Część druga spotkania zawierała wystąpienia oraz głosy w dyskusji formułowane z perspektyw dyskursów archeologicznych, pamięcioznawczych i kuratorskich. Prof. **Władysław Duczko** w wystąpieniu „**Elementy zabitego życia z wykopalisk w getcie warszawskim. Rzeczy wykopane jako dzieła sztuki**” odniósł się do aspektów problematyki związanej z widzeniem fragmentów rzeczy. Ukazał on na możliwość traktowania fragmentów przedmiotów z wykopalisk w getcie warszawskim jako samodzielnych obiektów sztuki oraz jako nośników istotnych znaczeń i treści.

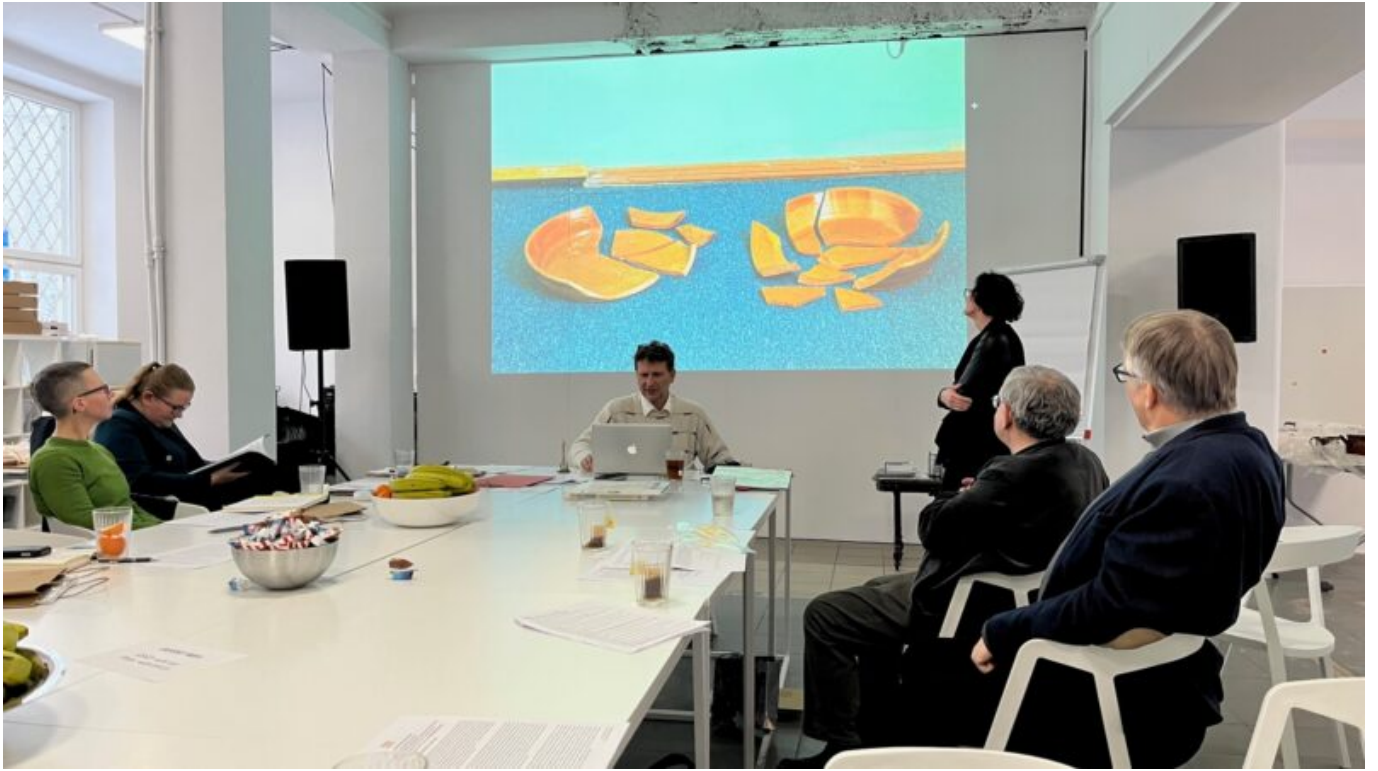
Następnie przybliżone zostały rzeczy podjęte w efekcie badań archeologicznych z terenu po niemieckim nazistowskim obozie pracy przymusowej na terenie Krakowa – tzw. KL Płaszów. Problem masowości obiektów archeologicznych związanych z czasami najnowszych, w tym problem opracowywania i eksponowania masowych zabytków archeologicznych omówił **Kamil Karski** (MPKL Płaszów). Natomiast **Marta Śmietana** (MPKL Płaszów) w prezentacji pt.

„**Ryzykowne związki**” uwrażliwiła uczestników seminarium na to, że archeologia bezdyskusyjnie jest istotną składową procesu powstawania muzeów typu Miejsce Pamięci KL Płaszów w Krakowie czy MGW w Warszawie, ponieważ pozwala zdobyć wiedzę trudną do pozyskania w inny sposób.

Z kolei **prof. Magdalena Saryusz-Wolska** (DHI) opowiedziała o tym, że mechanizmy konstruowania i / lub kształtowania pamięci funkcjonują w ścisłym powiązaniu z dostępną w danym czasie i miejscu infrastrukturą i uwarunkowaniami (finansowymi, biurokratycznymi, technologicznymi etc.).

W części trzeciej spotkania głosy zabrały **dr Magdalena Wróblewska** oraz **dr Monika Stobiecka** z Artes Liberales. Zaprezentowały one głęboko przemyślane i inspirujące treści w wystąpieniach pt. **„Rzeczy warszawskie: materialność, sprawczość i mowa rzeczy w muzeum”** oraz **„Witalne materie i sprawcze artefakty: jak prezentować życie rzeczy w muzeach?”** Z głosów tych jednoznacznie wynikała głęboka potrzeba eksponowania rzeczy w warunkach muzealnych w taki sposób, „by podkreślić ich materialność i sprawczość”. Pośród zaproponowanych tez wybrzmiała np. taka, że skoro również nasze codzienne życie to trwanie z rzeczami, to zainteresowanie może wzbudzać projekt muzeum ukierunkowanego na życie rzeczy i na witalne rozumienie artefaktów.

Do równie wartościowych należały też dwa ostatnie wystąpienia seminaryjne. **Dr Zofia Wóycicka** (UW) przybliżyła zamysł i sposób prezentacji zabytków archeologicznych na ekspozycji stałej w Muzeum i Miejscu Pamięci w Sobiborze oraz własną opinię na temat oszczędnego korzystania z multimediiów i nadmiaru form inscenizacji historii w przestrzeni wystawowej. **Angelika Bachanek** (UMCS, SMG) przybliżyła znane jej z autopsji relacje współczesnych mieszkańców jednej z mazowieckich wsi, z materialnym dziedzictwem

społeczności żydowskiej. Poddano pod dyskusję kwestię tego, czy rzeczy same w sobie mogą poprzez swą obecność *in situ* wpływać na fakt woli pamiętania o tym, iż w przeszłości dane miejsce zamieszkiwali Żydzi.

Do zainicjowania burzy mózgów wprowadzenie stanowiła wypowiedź **dr Katarzyny Nowakowskiej-Sito** (Dział Wystaw MGW). Odniosła się ona do zróżnicowanych, często bardzo przemysłanych ról, które są przypisywane pojedynczym rzeczom na wystawach muzealnych. Odniosła się też do rzeczy z badań archeologicznych przeprowadzonych na terenie getta warszawskiego oraz kwestii ich potencjalnej obecności na planowanej wystawie stałej MGW.

Mamy nadzieję na to, że dyskusja z udziałem uczestników grudniowego spotkania będzie kontynuowana również w styczniu 2023 roku i dłużej.

Warsztaty odbyły się w ramach programu „80. rocznica Powstania w Getcie Warszawskim”.

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Data

2022-12-19

publikacji:

Data wydruku: 2023-03-29 15:35

Źródło: <https://1943.pl/artykul/seminarium-i-warsztaty-rzeczy-getta-warszawskiego/>